BYGGFORSK
Norges byggforskningsinstitutt

Steinar Østerby

Bostedsløses kontaktflate

86 Byggforsknotat, 2006

Byggforsknotat 86, 2006

Steinar Østerby
Bostedsløses kontaktflate

Emneord: bostedsløse, kartlegging

ISSN 0808–1476
ISBN 82–536–0922–1

© Copyright Norges byggforskningsinstitutt 2006
Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Norges byggforskningsinstitutt er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.
Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Adr.: Forskningsveien 3B
Postboks 124 Blindern
0314 OSLO
Tlf.: 22 96 55 55
Faks: 22 69 94 38
www.sintef.no/byggforsk

BYGGFORSK
Norges byggforskningsinstitutt

Steinar Østerby

Bostedsløses kontaktflate

Byggforsknotat 86, 2006

Forord

I forbindelse med at det vinteren 2005 – 2006 ble gjennomført en ny kartlegging av bostedsløse etter mønster av tidligere kartlegginger fra 1996 og 2003, ble det etterspurt en gjennomgang av det som her er blitt kalt de bostedsløses *kontaktflate*. I kartleggingene har en vesentlig og vanskelig el av arbeidet bestått i å skaffe en rimelig oversikt over hvilke institusjoner, organisasjoner og etater det var grunn til å henvende seg til for å spørre om bostedsløse. I den seneste kartleggingen ble hele 1227 instanser kontakter. Dette notatet undersøker hvilke instanser som har hatt kjennskap til mange og få bostedsløse, og hvorvidt det er systematiske forskjeller mellom de gruppene av bostedsløse som ulike instanser har kontakt med.

Notatet er skrevet av Steinar Østerby som var prosjektmedarbeider i kartleggingen med særlig ansvar for tilrettelegging av de innsamlede dataene. Prosjektleder hos Byggforsk og faglig ansvarlig, både for kartleggingen og for studien av kontaktflaten, har vært Thorbjørn Hansen. Arbeidet er finansiert av Husbanken.

Oslo, i august 2006

Thorbjørn Hansen
Prosjektleder

Innholdsfortegnelse

Forord ... 3
0. Sammendrag ... 7
1. Introduksjon ... 8
2. Institusjoner i kontakt med bostedsløse ... 8
   Kategorier av observerende instanser ... 9
   Bostedsløse i kontakt med bestemte institusjonstyper - er det noen forskjell? ... 11
   Nye tilfeller ... 22
3. Kommunale vs. ikke-kommunale observatører ... 23
   Overlapping mellom kommune og andre ... 24
   Hvem blir ikke sett av kommunene? ... 24
4. Bostedsløse som har kontakt med flere instanser ... 26
   Hvilke institusjonstyper har overlappende observasjoner? ... 28
   Avvik mellom ulike observasjoner av samme person ... 29
5. Litteratur ... 32

0. Sammendrag

Dette notatet tar utgangspunkt i kartleggingen av bostedsløse i Norge vinteren 2005 – 2006. Formålet med notatet er å analysere strukturer i offentlige og private instansers kunnskap om bostedsløse, slik de framkommer gjennom dataene fra kartleggingen.

Kommunene, og i særdeleshet sosialtjenestene, står helt sentralt i kontakten med bostedsløse. Over 70 % av alle kontakter gjøres av kommunen, og halvparten av alle av sosialtjenestene. Nest etter sosialtjenestene er det de kommunale boligtjenestene som har levert flest observasjoner, og deretter de kommunale rustjenestene, utekontakter inkludert. Utenom kommunene har rusinstitusjoner, døgnovernattingstilbud, kriminalomsorg og instanser i psykisk helsevern den bredeste kontakten med bostedsløse.

Demografisk fordeling og situasjon for de bostedsløse som observeres kan variere forholdsvis mye mellom ulike kategorier av instanser. Enkelte marginale grupper kan være sterkt overrepresentert hos enkelte typer instanser. Antallsmessig er likevel sosialtjenester og boligtjenester i den grad dominerende at de nesten alltid vil være den viktigste kilden til informasjon også om de marginale gruppene bostedsløse.

Nær halvparten av de bostedsløse som ikke er kjent for kommunale instanser, oppholder seg i institusjoner eller i fengsler eller under annen kriminalomsorg. En snau tredel bor i døgnovernattingstilbud. De som ikke er kjent for kommunen har oftere enn andre sin viktigste inntekt fra trygdeytelser. I denne gruppen er dette like vanlig som sosialhjelp. Kvinneandelen er noe høyere blant dem kommunene ikke vet om, mens andelen ikke-vestlige er lavere.

Omtrent 10 % av de bostedsløse har blitt registrert av mer enn én instans. Det er en viss overrepresentasjon av langvarig bostedsløshet, rusmisbruk og opphold i døgnovernattingssteder i denne gruppen. De har sjeldnere skolegang ut over grunnskolen. I Oslo har denne gruppen oftere sosialhjelp som hovedinntekt enn andre bostedsløse.

Det er relativt ofte mangel på samsvar mellom opplysningene ulike instanser gir om samme person. Dette synes å understreke at det er begrenset presisjon i de opplysningene ulike instanser sitter med.

1. Introduksjon

Den første landsomfattende kartleggingen av bostedsløse i kontakt med hjelpeapparatet i Norge ble gjennomført i 1996 i regi av Norges Byggforskningsinstitutt, finanisert av Sosial- og Helsedepartementet og Kommunal- og Arbeidsdepartementet (Ulfrstad 1997). Metoden bygget på erfaringer fra Sverige, og baserte seg på at kommuner oppga hvilke instanser som kunne tenkes å ha kontakt med bostedsløse, før registreringsskjemaer ble sendt til disse instansene. Tilsvarende kartlegginger har vært gjennomført to ganger senere, i 2003 (Hansen m.fl. 2004) og senest i 2005 (Hansen m.fl. 2006). Hovedprinsippene i metoden har vært de samme hver gang, men noe tilpasset og presumptivt forbedret på basis av erfaringene fra den / de foregående kartleggingene.

Kartleggingene har alle tre ganger tatt utgangspunkt i samtlige kommuner over ca. 40 000 innbyggere, samt et i utgangspunktet representativt utvalg av de mindre kommunene. Heller enn å trekke nye representative utvalg hver gang, er det opprinnelige utvalget videreført så godt det har latt seg gjøre, for å sikre best mulig sammenliknbarhet mellom de ulike kartleggingene. De oppgavene som kom inn fra de ulike instansene i 1996 ble i utgangspunktet ansett som fullstendige, og vektet bare i forhold til størrelsen av det representative utvalget av kommuner. I 2003 ble det i tillegg gjort betraktninger over frafall blant respondentene, og ved anslag av et samlet antall bostedsløse ble det gjort en oppregning for å kompensere for dette frafallet. En slik oppregning ble også gjort i 2005.

Både i 1996 og 2005 ble de oppgavene over aktuelle instanser som kom fra kommunene supplert med lister over landsdekkende instanser. I 1996 omfattet dette bare fengsler, i 2005 fengsler, helseforetak, krisesentre, frivillige organisasjoner og namsmenn.

Ved alle tre undersøkelser har de bostedsløse blitt identifisert ved hjelp av initialer, fødselsår og fødselsdag i måneden. På basis av disse informasjonene og en vurdering av konsistens eller motsetninger i opplysninger om kjønn, fødeland, oppholdssted mv. er det skjønnsmessig vurdert om flere oppgaver kan gjelde samme person. I 1996 reduserte dette antallet observasjoner med 12 %, i 2003 og 2005 begge ganger med 10 %[1]. Det er en viss usikkerhet knyttet til identifisering og sammenknytning av observasjoner som gjelder samme person. Dels kan det være flere personer som har samme initialer og fødselsår og -dag. Dersom de har samme kjønn og det ikke foreligger andre informasjoner som gjør det åpenbart at det dreier seg om forskjellige personer, kan de feilaktig bli identifisert som samme. Samtidig får vi alltid inn en del observasjoner der personidentifiseringen er ufullstendig utfylt, enten ved inkurier, eller fordi respondenten ikke har fullstedig kunnskap. Hvis alle disse uidentifiserte var "sekundære" observasjoner, ville overlappingen kunne være på nærmere 14 %, men hvis vi i stedet antar at de ufullstendig identifiserte i omtrent samme grad som øvrige observasjoner er overlappende, blir det samlede overlappet fortsatt i størrelsesorden 10 %. Dette innebærer at nær 90 % av de bostedsløse bare er innrapportert fra én instans.

2. Institusjoner i kontakt med bostedsløse

Kartleggingene har hver gang tatt utgangspunkt i adresselister fra de aktuelle kommunene som angir hvilke institusjoner og organisasjoner kommunen antar kan ha kontakt med bostedsløse. Avhengig av lokale forhold kan dette variere fra bare to instanser - kommunen

[1] Tallet for 1996 og for 2005 er beregnet ut fra metoderedegjørelsene i Ulfrstad 1997 og Hansen et al. 2006. Tallet for 2003 er beregnet ut fra upublisert materiale.

selv og lensmannskontoret - i mange småkommuner til nærmere 20 i de middelsstore byene. I de fire store byene er antallet aktuelle instanser rimeligvis enda høyere. I tillegg er adresse-listene supplert med et antall adresser fra institusjoner som ikke i samme grad er knyttet til en enkelt kommune. Dette gjelder i første rekke instanser innefor kriminalomsorgen og de regionale helseforetakene.

Kategorier av observerende instanser

Tabell 2.1: Observasjoner av bostedsløse og registrende instanser fordelt på grupper av instanser; svarprosent for hver gruppe

Type instans	Andel av alle registreringer	Registrert antall	Antall instanser kontaktet	Andel av alle kontaktede instanser	Svarprosent
Sosialtjenester	50 %	1936	154	13 %	92 %
Boligtjenester samlet	13 %	495			
Boligkontor/boligtjeneste		484	58	5 %	66 %
Booppfølgingstjenester		11	8	1 %	63 %
Rusomsorg	10 %	373			
Rustjeneste - kommune		122	16	1 %	88 %
Utekontakt		54	13	1 %	62 %
Rus - behandlingsinstitusjon		89	74	6 %	58 %
Rus - akuttinstitusjon		57	24	2 %	54 %
Rus - rehabiliteringssenter/ -avdeling		51	49	4 %	65 %
Døgnovernattingstilbud	7 %	278			
Hospits, pensjonat, campingplass, osv.		154	42	3 %	45 %
Natthjem		124	9	1 %	100 %
Kriminalomsorg	7 %	278			
Fengsel		230	52	4 %	85 %
Friomsorgskontor		48	53	4 %	53 %
Psykisk helsevern	7 %	277			
Psykiatrisk behandlingsinstitusjon/ -avdeling		269	204	17 %	58 %
Psykiatrisk rehabiliteringssenter/ -avdeling		8	7	1 %	86 %
Somatiske eller generelle helsetjenester	2 %	91			
Feltpleie		16	7	1 %	57 %
Helsetjeneste		75	10	1 %	80 %
Somatisk sykehus		0	5	0 %	60 %
Frivillige tilbud	2 %	77			
Dagsenter (kafé, aktivitetssenter, osv.)		41	25	2 %	48 %
Frivillig organisasjon		36	108	9 %	47 %
Barnevern	1 %	50			
Barneverninstitusjon		6	24	2 %	42 %
Familiesenter		3	4	0 %	75 %
Annen barnevernenhet		41	85	7 %	68 %
Krisesenter	1 %	36	52	4 %	69 %
Politi og rettsvesen	0 %	17			
Lensmann		8	74	6 %	69 %
Politi		3	44	4 %	59 %
Namsmenn		6	8	1 %	63 %
Ikke fastslått		0	23	2 %	30 %
Sum observasjoner / instanser		3908	1232	100 %	

Både for vurderingen av frafall blant respondentene, og for analysen av bostedsløses kontakt med hjelpeapparatet, er det nødvendig å skille mellom ulike grupper av respondenter. I 2005 har vi brukt en forholdsvis findelt kategorisering med i utgangspunktet 28 ulike grupper, men for en del formål er disse slått sammen til 11. Inndelingen forelå denne gangen i forkant av datainnsamlingen, og respondentene ble bedt om selv å plassere seg i riktig kategori. Instanser som ikke svarte, eller som ikke selv oppga hvilken kategori de hørte til, er plassert i kategorier av oss. På bakgrunn av dette har vi kunnet beregne svarprosenter og bidrag til samlet antall registreringer for hver gruppe av respondenter.

Det framgår tydelig av tabell 2.1 at den i særklasse viktigste kilden til kunnskap om bostedsløse, er kommunenes sosialtjenester. Halvparten av observasjonene av bostedsløse i siste kartlegging er gjort av sosialtjenester. De framstår også som en pålitelig kilde, i det 92 % av de sosialtjenestene som har blitt kontaktet har svart på henvendelsen. Som primære utøvere av kommunenes tjenester for vanskeligstilte, har sosialtjenestene i de fleste tilfelle en unik kontakt med vanskeligstilte i kommunen, og vil også i mange tilfeller vurderes som den naturlige samordner av informasjon vedrørende disse.

Dernest er kommunale boligtjenester viktige informanter. Bolig(formidlings-)tjenester har ofte direkte kontakt med boligsøkere og har også i noen tilfeller samordnet rapportering på vegne av hele kommunen. Omkring to tredeler av boligtjenesteinstansene har svart på kartleggingen.

Nest etter sosialtjenester og boligtjenester er det instanser knyttet til rusomsorgen som har bidratt med flest observasjoner i siste kartlegging av bostedsløse. Litt under halvparten av tilfellene er rapportert av kommunale rustjenester og uteseksjoner, de øvrige er innrapportert av ulike behandlings- og rehabiliteringsinstitusjoner.

I følge Hansen m.fl. 2006 skiller populasjonen av bostedsløse i små kommuner seg fra hele mengden av bostedsløse i Norge blant annet ved at andelen rusmisbrukere er lavere enn andre steder, men likevel så høy som 50 prosent. Andelen med kjente psykiske problemer er forholdsvis høy. Videre er det relativt mange tidligere gifte / samboende og relativt mange med barn. En høy andel er også kastet ut fra boligen. Andelen som har hatt bostedsløshet som et tilbakevendende problem er mindre, og andelen med et nytt og akutt problem er tilsvarende høyere.

Det er i hovedsak lite variasjon mellom ulike kommunestørrelser med hensyn til hvilke typer instanser som har kunnet fortelle om bostedsløse. Unntaket fra dette er de minste kommunene, der sosialtjenestene synes å spille en enda mer dominerende rolle enn andre steder. 82 % av de bostedsløse som hører til i kommuner under 10 000 innbyggere, er rapportert fra sosialtjenestene. Boligtjenester derimot, sto ikke for noen observasjoner i de minste kommunene i den siste kartleggingen. Blant de større kommunene kom utgjorde 13 - 15 % av observasjonene fra boligtjenester. Rustjenester spiller også en mindre rolle som kilde i de minste kommunene, de sto for 3 % av observasjonene i denne gruppen, mens andelen varierte mellom 8 og 12 % i de andre kommunegruppene. Det finnes i det minste to nærliggende forklaringer på dette: Dels kan det skyldes at små kommuner har en mindre oppdelt organisering, slik at det i mindre grad finnes andre aktuelle instanser. Alternativt kan det henge sammen med at sammensetningen av bostedsløse i de små kommunene er annerledes enn i større kommuner[2].

[2] Man kan også tenke seg at sammenhengen går den andre vegen - fordi vi i hovedsak har fått oppgavene fra sosialkontorene, har vi fått tak i en annen mengde av bostedsløse enn vi ville fått dersom andre typer

Tabell 2.2: Observasjoner av bostedsløse fordelt på institusjonsgruppe for hver kommuneklasse. Prosent

	Fire storbyer	Kommuner 39 000 - 110 000 innbyggere	Kommuner 10 000 - 39 000 innbyggere	Kommuner under 10 000 innbyggere	Kommuner utenfor studien	Alle
Type instans						
Sosialtjeneste	53	49	50	82		50
Boligtjeneste	13	13	15			13
Rusinstitusjon	8	11	12	3	17	10
Døgnovernatting	9	4	4	1	7	7
Kriminalomsorg	5	6	6	4	38	7
Psykiatrisk instans	5	9	6	4	24	7
Frivillig organisasjon	2	2	2			2
Helsetjeneste	2	4	0			2
Barnevern	1	1	2		2	1
Krisesenter	0	0	1	4	11	1
Politi og rettsvesen	0	1	1	1	1	0
All	100	100	100	100	100	100
N	2373	878	393	71	194	3909

I tabell 2.2 er de bostedsløse fordelt etter hvilken kommune de hører til i, det vil si den kommunen som har ansvaret for dem, uavhengig av hvor de oppholder seg. Kartleggingen av bostedsløse tok som nevnt utgangspunkt i bare et utvalg av kommunene under 39 000 innbyggere. Siden landsomfattende eller regionale instanser som fengsler, krisesentre og psykiatriske sykehus er blant informantene, får vi også noen meldinger om bostedsløse som hører til i kommuner utenfor utvalget, altså der kommunen selv ikke er spurt. Disse observasjonene er først og fremst gjort av fengsler, psykiatriske institusjoner eller avdelinger og rusomsorgsinstanser.

Bostedsløse i kontakt med bestemte institusjonstyper - er det noen forskjell?

Siden det er relativt sjelden at en bostedsløs samtidig har kontakt med flere ulike institusjoner eller tjenester, kan det være grunn til å tro at ulike instanser har kontakt med ulike grupper bostedsløse. Data fra den siste kartleggingen tyder på at sammensetningen av den gruppen bostedsløse som en gitt type instanser kan fortelle om, gjenspeiler arten av disse instansenes virksomhet. Det er i og for seg lite oppsiktsvekkende at et flertall av de bostedsløse som er innrapportert fra psykiatriske instanser, har kjente psykiske problemer. Likeledes vil langt de fleste som er kjent for fengslene, nettopp oppholde seg i fengsel. Konsekvensen av dette er at enkelte typer instanser som totalt sett har kontakt med en liten del av de bostedsløse, kan være sentrale i forhold til kunnskap om bestemte grupper av bostedsløse.

I de følgende avsnittene ser vi på alle kontakter / registreringer av bostedsløse, for å få et korrekt bilde av hvem hver instanstype har kontakt med, uavhengig av om andre har kontakt med de samme. Vi får dermed et materiale på 3 909 kontakter, som gjelder 3 536 forskjellige

observatører hadde spilt en større rolle. Imidlertid framgår det av frafallsanalysene at svarprosenten ikke er lavere i de minste kommunene (Hansen m.fl. 2006). Derimot har disse kommunene ganske gjennomgående oppgitt få eller ingen instanser ved siden av sosialtjenesten som mulige kilder til kunnskap om kommunens bostedsløse. Vi finner det rimelig å anta at dette skyldes at det faktisk er færre aktører inne i bildet i forhold til bostedsløshet i disse kommunene.

personer. I analysene i Hansen m.fl. (2006) brukes vekting for å beskrive sammensetningen av hele mengden av bostedsløse i Norge. Disse vektene trekkes ikke inn i betraktningene nedenfor.

Kjønn og alder

Tabell 2.3: Bostedsløses kjønn etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	2	1	1	0	.	0	3	6	.	.	0	0
Mann	30	74	66	66	66	93	.	82	66	75	77	74
Kvinne	68	25	32	33	34	6	97	12	34	25	22	25
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tre av fire bostedsløse er menn. Kjønnsfordelingen er imidlertid noe av det som mest iøynefallende varierer mellom ulike typer instanser. Som vi ser i tabell 2.3, er det 93 % menn blant dem som er kjent for fengslene, og 82 % blant dem som er innrapportert av politi, lensmenn og namsmenn. Motsatt kjenner krisesentrene praktisk talt bare til kvinner, og to av tre som er i kontakt med barnevern- eller familieverninstanser er også kvinner. Rusinstitusjoner, helsetjenester, døgnovernattingssteder og frivillige organisasjoner har også høyere kvinneandel blant sine kontakter enn hva vi ser for materialet som helhet.

Tabell 2.4: Gjennomsnittsalder for bostedsløse etter registrerende instans

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Gjennomsnittsalder	28	37	39	41	38	32	33	42	34	34	35	35
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Gjennomsnittsalderen for de bostedsløse som er beskrevet i den siste kartleggingen, er ca. 35 år. Fordelt på de ulike typene instanser, varierer gjennomsnittsalderen mellom 28 år for barne- og familieverninstanser og 42 år for politi, lensmenn og namsmenn. Døgnovernattingsstedene har en gjennomsnittsalder for dem de kjenner på 41 år, mens instanser i kriminalomsorgen rapporterer en gjennomsnittsalder på dem de kjenner på 32 år. Også krisesentre, rusinstitusjoner og psykiatriske instanser finner en noe lavere gjennomsnittsalder enn vi ser i materialet som helhet.

Fødeland

Andelen bostedsløse som er født i Norge er 79 % i hele materialet. Likevel framgår det av tabell 2.5 at 90 % av dem rustjenestene kjenner til er født i Norge. Blant dem som er beskrevet

fra helsetjenesteinstanser er andelen hele 99 %. Også døgnovernattingssteder, politi og rettsvesen og instanser i kriminalomsorgen har høy andel norskfødte.

Tabell 2.5: Bostedsløses fødeland etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt		0		1		1	6	12	1	1	1	1
Norge	58	72	82	88	99	84	36	88	82	90	77	79
Norden/ Vest-Europa / Nord-Amerika	10	2	6	4		1	6		3	2	4	3
Øvrige Europa	8	2	1	1		5	11		3	1	2	2
Afrika	8	13	4	5	1	3	11		6	2	10	8
Asia/Oceania	14	10	5	1		6	31		4	2	5	5
Sør- og Mellom-Amerika	2	1	1	0		1			1	1	1	1
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Krisesentrene har derimot en andel norskfødte som er helt nede i 36 %. Derimot kommer over 30 % av de bostedsløse som er kjent for krisesentre fra Asia og Oceania, mens andelen av samtlige observasjoner er 5 %. Også Afrika og Europa utenom Vest-Europa er sterkt representert blant bostedsløse kjent for krisesentre. Boligtjenestene melder om særlig høy andel fra Afrika og fra Asia og Oceania. Barne- og familievernsinstansene kjenner også mange fra Asia og Oceania, og har også en særlig høy andel fra Vest-Europa og Nord-Amerika. Våre data viser ikke om den ovennevnte fordelingen gjenspeiler profilen til brukerne av krisesentrene generelt eller om personer fra Asia og Oseania i særlig grad er bostedsløse, men vi mener det kan være et interessant spørsmål å undersøke.

Sivilstand og familieforhold

Tabellene 2.6 – 2.8 tar for seg bostedsløses familiesituasjon. Godt og vel to tredeler av de bostedsløse er oppgitt å være enslige, og omkring én av fem er tidligere gift eller samboende. Under 10 % er gift eller samboende på kartleggingstidspunktet. Den eneste instansgruppen som har en vesentlig annen fordeling enn dette, er barne- og familieverninstanser og krisesentre. Hos disse er henholdsvis 24 og 17 prosent gift eller samboende, mens andelen som oppgis å være tidligere gift eller samboende er 28% hos barne- og familieverninstansene og hele 44 % i krisesentrene. De samme to instansgruppene har, som man kanskje kunne forvente, særlig omfattende kontakt med bostedsløse med barn. 78 prosent av dem barne- og familieverninstansene kan fortelle om, og 53 % av dem so er kjent for krisesentrene, har barn. Seg i mellom har disse to instansgruppene bare 2 % av de samlede observasjonene av bostedsløse, men 5% av dem som har barn og hele 22 % av de bostedsløse med daglig omsorg for barn. Utover dette er den mest iøynefallende ulikheten mellom ulike respondenttyper at en del instanstyper - særlig døgnovernattingssteder, helsetjenester, kriminalomsorgens instanser og politi, lensmenn og namsmenn - i mange tilfelle ikke kjenner til sivilstand og familieforhold. Andelen "Vet ikke"-svar fra disse gruppene er opp til 3 - 4 ganger høyere når det gjelder sivilstand, barn og omsorg enn for hele materialet.

Tabell 2.6: Bostedsløses sivilstand etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt		1	.	1	1	1	3	6	1	1	1	1
Enslig	42	67	64	51	64	63	36	65	74	70	73	69
Gift/samboende	24	8	5	8	3	8	17		2	7	6	6
Skilt / oppløst samboerskap/ enke/-mann	28	20	25	19	12	14	44	18	22	15	19	19
Vet ikke	6	4	6	20	20	14		12	0	8	1	5
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tabell 2.7: Om de bostedsløsehar barn, etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt		1			2	0	3	6		1	0	0
Ja	78	29	31	18	22	32	53		24	25	31	29
Nei	22	62	56	55	55	56	44	76	74	64	62	61
Vet ikke		9	13	26	21	12		18	2	10	7	9
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tabell 2.8: Bostedsløses omsorg for barn etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uaktuelt / uoppgitt	16	61	53	45	60	39	39	65	46	51	53	52
Daglig omsorg	40	6			1	1	42		1	2	4	4
Delt omsorg	2	0	1	0		2			1	1	1	1
Samværsrett	24	13	21	7	4	13			15	10	13	12
Ikke omsorg el. sam-værsrett	6	16	22	24	25	27	17	12	27	22	19	20
Annet	10	2	1	1	1	4			8	4	2	3
Daglig omsorg	2	3	1	22	8	15	3	24	2	10	8	8
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Utdannelse

Tabell 2.9: Bostedsløses utdannelse etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	2	3	.	2	1	1	6	6	5	1	1	2
Grunnskole	46	27	45	38	67	48	31	35	55	54	43	43
Videregående skole	20	9	23	13	14	26	31	.	22	20	15	16
Høgskole/universitet	4	2	10	4	.	2	11	12	9	3	3	4
Vet ikke	28	57	21	44	18	23	22	47	9	22	37	35
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Utdannelse er det bakgrunnsspørsmålet respondentene har funnet vanskeligst å besvare. I 37 % av materialet er spørsmålet enten ubesvart eller det er svart "Vet ikke". Dette framgår av tabell 2.9. Noen grupper har en enda høyere Ubesvart og "Vet ikke"-andel, deriblant boligtjenester (60 %), politi og rettsvesen (53 %) og døgnovernattingssteder (46 %). Psykiatriske instanser skiller seg derimot ut ved å ha en etter måten lav "Vet ikke"-andel på 14 % inkludert ubesvarte. Variasjonene fra gruppe til gruppe i oppgitt utdannelsesnivå gir lite grunnlag for kommentarer og slutninger i lys av de store "Vet ikke"-andelene.

Inntektskilder

Tabell 2.10: Bostedsløses inntektskilder etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt			3	1	1	1	6	6	0	1	0	0
Lønn	12	6		1		5	11	6	0	3	2	3
Arbeidsløshetstrygd		6	4	1		2	14		0	3	3	3
Sykepenger		1							3	2	1	1
Attføring/rehabili-teringspenger	16	13	6	4	2	8	6	18	36	22	10	13
Pensjon	12	23	34	29	14	8	11	12	29	13	17	18
Studielån	2	1					3		1		1	1
Sosialbidrag	30	36	42	53	80	42	25	12	23	45	58	49
Ingen kjente inntektskilder	6	2	1	0		3	6	12	2	1	2	2
Annet	18	6	6	3	1	5	19		2	3	4	4
Vet ikke	4	6	4	9	1	24		35	3	9	2	6
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Personer som oppgis å ha sosialbidrag som hovedinntektskilde har en overhyppighet blant dem sosialkontorene har kontakt med. Mens de utgjør snaut halvparten av alle kontakter i hele

materialet, er andelen i henhold til tabell 2.10 nær 60 % blant sosialkontorenes observasjoner. Andelen er enda høyere, hele 80 %, blant dem som har vært i kontakt med helsetjeneste-instanser. Psykiatriske instanser kjenner særlig mange med attførings- eller rehabiliterings-penger og alders- eller uførepensjon. Pensjon er også en utbredt inntektskilde blant dem frivillige organisasjoner og døgnovernattingssteder kan fortelle om. Barne- og familievern-instanser og krisesentre har begge forholdsvis mange kontakter med lønnsinntekt, og krisesen-trene har i tillegg mange på arbeidsledighetstrygd.

Oppholdsformer

Opplysningene om oppholdsformer gjenspeiler rimeligvis i stor grad instansenes karakter. Vi ser av tabell 2.11 at 80 % av dem fengslene regner som bostedsløse, sitter i fengsel eller er underlagt kriminalomsorgen. Disse utgjør ca. 56 % av alle i denne situasjonen. Psykiatriske instanser og rusinstanser har en høy andel som oppholder seg i institusjon. Barne- og familie-verninstanser har flere enn andre som oppholder seg i barneverninstitusjon, men de har også flere som bor midlertidig hos slekt, venner eller bekjente. Dette siste er også vanlig blant dem boligtjenestene vet om.

Tabell 2.11: Bostedsløses oppholdssted etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt			5			0	3	6	0		0	0
I barnevern-institusjon /-omsorg	18	1									0	0
I annen institusjon	14	10	8	9	29	2	6		46	35	12	16
I fengsel / under kriminalomsorg	2	6		1	1	80			1	5	6	10
Døgnovernatting, deler av dagen ute	2	3	17	29	12	1		6	6	11	6	8
Annen døgnovernatting	14	16	23	42	36	3	81	12	8	12	21	20
Midlertidig hos bekjente, venner, slekt	48	53	34	5	13	9	6	47	29	30	44	36
Uten overnattings-muligheter kommende natt		0	6	0	5			18	1	1	2	2
Annet	2	5	5	10	3	2	6	12	7	2	4	4
Vet ikke		5	1	3		2			1	4	5	4
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tabell 2.12 viser den motsatte sammenheng – hvor stor andel av observasjonene av personer i en gitt institusjonstype er gjort av samme institusjonstype? Det framgår at barnevernsinstitu-sjonene er hovedkilde til kunnskap om bostedsløse som befinner seg i slike institusjoner. På samme måte er fengsler og friomsorgskontorer kilde til mer enn halvparten av observasjonene av personer som befinner seg i fengsel eller under kriminalomsorg. Psykiatriske instanser og

rusinstitusjoner er vesentlige kilder når det gjelder personer i andre institusjoner, med til sammen 43 % av observasjonene. I alle tre kategorier spiller likevel sosialtjenestene og boligtjenestene en betydelig rolle, med til sammen fra 38 til 48 % av observasjonene.

Tabell 2.12 Ulike instanstypers andel av observasjoner av ulike oppholdsformer

Type instans	I barneverninstitusjon/ - omsorg	I annen institusjon	I fengsel / under kriminalomsorg	Alle
Barnevern	53	1	0	1
Boligtjeneste	24	8	8	13
Frivillig organisasjon	.	1	.	2
Døgnovernatting	.	4	1	7
Helsetjeneste	.	4	0	2
Kriminalomsorg	.	1	56	7
Krisesenter	.	0	.	1
Politi og rettsvesen	.	.	.	0
Psykiatrisk instans	.	21	1	7
Rusinstitusjon	.	22	4	10
Sosialtjeneste	24	37	30	50
Alle	100	100	100	100
N	17	610	399	3909

Varighet av bostedsløsheten

Tabell 2.13: Bostedsløshetens varighet etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	6	1	.	2	.	2	8	6	2	2	1	1
Tilbakevendende situasjon over flere år	28	25	48	55	78	36	3	12	26	41	36	37
Varighet mer enn et halvt år	16	32	27	21	12	14	17	12	38	24	27	26
Et nytt, akutt problem	38	23	12	14	8	9	61	29	24	17	22	20
Annet	.	1	.	0	.	3	.	12	5	2	2	2
Vet ikke	12	17	13	8	2	37	11	29	5	14	12	14
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

I overkant av en tredel av de bostedsløse oppgis å ha en lang historie av bostedsløshet. Tabell 2.13 viser at denne gruppen er særlig sterkt representert blant de bostedsløse som er kjent for helsetjenester (78 %), døgnovernattingssteder (55 %) og tiltak i regi av frivillige organisasjoner (48 %). Barne- og familieverninstanser og krisesenter kjenner til en særlig stor andel

med et nytt akutt bostedsløshetsproblem. Mens disse to instanstypene til sammen står for bare 2 % av alle kontakter med bostedsløse, men har 10 % av kontaktene med dem som har et nytt akutt problem.

Utkastelser

Tabellene 2.14 og 2.15 tar for seg utkastelser og om disse antas å være årsak til bostedsløsheten.

Tabell 2.14: Utkastelser etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	2	2	1	5	2	2	3	6	4	1	1	2
Ja	34	16	23	17	16	13	44	53	23	25	26	23
Nei	56	62	52	54	46	42	47	18	64	58	62	59
Vet ikke	8	20	23	25	35	44	6	24	9	17	12	17
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tabell 2.15: Bostedsløse som følge av utkastelse etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	30	58	49	35	52	38	22	35	32	42	48	46
Ja	32	16	25	22	20	14	47	59	21	25	26	23
Nei	32	19	22	25	22	20	31	6	35	21	19	21
Vet ikke	6	7	4	18	7	28	.	.	12	12	7	10
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Også når det gjelder utkastelser, skiller barne- og familieverninstanser og krisesentre seg ut, i det de har en vesentlig høyere andel som er kastet ut av boligen siste 6 måneder, og dermed også en særlig høy andel som er bostedsløs på grunn av utkastelse. Kategorien politi og rettsvesen, som også omfatter namsmenn, har en enda høyere andel utkastede, men det totale antall bostedsløse som er observert fra disse instansene er svært lite.

Rus og helseforhold

Tabell 2.16: Rusavhengighet etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	.	0	.	.	2	2	3	6	1	.	0	1
Ja	20	42	78	86	92	61	6	41	50	89	61	62
Nei	66	33	16	10	1	14	92	18	43	9	21	22
Vet ikke	14	24	6	4	4	24	.	35	6	2	18	15
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Det kan ut fra tabell 2.16 synes som de instansene som er "nærmest gaten" - helsetjenester inkludert feltpleie, døgnovernattingssteder og frivillige organisasjoner - kjenner til en særlig høy andel med rusproblemer. Barne- og familieverninstanser og krisesenter skiller seg ut i motsatt retning, med en stor overvekt blant "sine" bostedsløse av personer uten rusproblemer.

Tabell 2.17: Psykisk sykdom etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	.	0	.	.	2	1	3	6	0	.	1	1
Ja	34	33	39	29	32	27	19	35	92	42	35	39
Nei	46	32	36	41	25	46	75	24	4	36	36	35
Vet ikke	20	35	25	30	41	26	3	35	3	21	28	26
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tabell 2.18: Fysisk sykdom etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	2	1	.	.	2	2	3	6	2	1	1	1
Ja	12	15	19	24	53	9	11	18	17	18	15	17
Nei	78	56	62	50	38	62	83	41	74	69	60	61
Vet ikke	8	28	18	26	7	27	3	35	7	12	24	22
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Når det gjelder psykisk sykdom, viser tabell 2.17 ikke overraskende at psykiatriske instanser har en konsentrasjon av personer med slike lidelser. Krisesentre har en forholdsvis lav andel psykisk syke, mens de andre instansene viser ikke viser noen påfallende avvik fra det generelle bildet. Fysisk sykdom eller funksjonshemming viser seg i tabell 2.18 også å være fordelt på omtrent samme måte hos de enkelte instanstypene som i helheten av materialet.

Utskriving og løslatelse

Ikke uventet ser vi i tabell 2.19 at institusjoner innen kriminalomsorg, rus og psykiatri ofte har registrert bostedsløse som er løslatt eller utskrevet fra institusjoner av samme type. Dette kan vise til forløp der utskrivelse etterfølges av ny innleggelse i samme type institusjon, eller bunne i at institusjonene fortsetter å ha kontakt med eller kunnskap om tidligere klienter etter oppholdet.

Tabell 2.19: Løslatt / utskrevet siste 6 måneder etter registrerende instans - prosent

	Barnevern	Boligtjeneste	Frivillig organisasjon	Døgnovernatting	Helsetjeneste	Kriminalomsorg	Krisesenter	Politi og rettsvesen	Psykiatrisk instans	Rusinstitusjon	Sosialtjeneste	Alle
Uoppgitt	4	1		0	15	3	6	12	4	0	2	2
Løslatt fra soning	2	6	5	4	2	21			3	9	8	8
Utskrevet fra psykiatrisk institusjon el. sykehusavdeling	12	4	5	2	1	2	6		20	6	4	5
Utskrevet fra institusjon for rusmiddelbrukere	4	2	9	9	7	3			7	14	7	7
Utskrevet fra somatisk sykehus eller sykehjem		1	3	5	7		8	6		1	2	2
Utskrevet fra annen institusjon	4	2	3	3	3	1	3		5	9	3	3
Ikke utskrevet fra institusjon	68	66	58	54	34	47	69	24	56	54	60	58
Vet ikke	6	18	17	23	31	24	8	59	5	7	14	15
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samlet antall	50	495	77	278	91	278	36	17	278	373	1936	3909

Tabell 2.20: Oppholdsform for personer som er registrert av samme type institusjon som de er utskrevet eller løslatt fra siste 6 måneder, etter registrerende instans. Prosent

	Fengsel / kriminal-omsorg	Psykiatriske instanser	Rus-institusjoner
Uoppgitt	-	2	-
I annen institusjon	2	46	27
I fengsel/under kriminalomsorg	54	-	-
Døgnovernatting, deler av dagen ute	2	-	7
Annen døgnovernatting	9	5	10
Midlertidig hos bekjente, venner, slekt	23	30	50
Annet	5	14	-
Vet ikke	5	2	7
Alle	100	99	101
Samlet antall	56	56	30

Ser vi på hvor de aktuelle bostedsløse oppholder seg i øyeblikket, synes den første forklaringen mest plausibel når det gjelder kriminalomsorg og psykisk helsevern.. Således viser tabell 2.20 at over halvparten av dem som er kjent av kriminalomsorgen og nylig løslatt fra soning, fortsatt oppholder seg i fengsel eller underlagt kriminalomsorg. 46 % av dem som er utskrevet fra psykiatrisk institusjon eller avdeling siste 6 måneder, og som fortsatt er kjent av psykiatriske instanser, oppholder seg i institusjon også på undersøkelsestidspunktet. For rusinstitusjoner er bildet noe annerledes; av dem som er utskrevet fra rusinstitusjoner men som fortsatt er kjent av instanser i rusomsorgen, oppholder 27 % seg i institusjon. Halvparten bor derimot midlertidig hos venner, slekt eller familie.

Kvaliteten av informasjonen

Det er et gjennomgående trekk ved dataene fra kartleggingene at spørsmålene i forholdsvis mange tilfelle er ubesvart eller besvart med ”vet ikke”. De instansene som gir oss opplysningene om bostedsløse har ofte begrenset kunnskap om dem de har med å gjøre. Flere instanser har av denne grunn også unnlatt å svare, men meddeler at de kjenner til bostedsløse uten at de kan beskrive eller identifisere dem på den måten som kartleggingen ber om.

Blant dem som har svart, er problemet tilsynelatende størst blant instanser innenfor politi og rettsvesen, og også i kriminalomsorgen for øvrig. Disse har høy andel ubesvart eller vet ikke på mange spørsmål (men når det gjelder de bostedsløses oppholdssteder, er de blant de best orienterte). De som i minst grad svarer ”vet ikke ” eller ikke noe i det hele tatt, er psykiatriske instanser, barne- og familieverninstanser og krisesentrene.

Betydningen av variasjonene

Gjennomgangen ovenfor viser at de ulike typene respondenter kan kjenne til forholdsvis ulike grupper bostedsløse. Likevel kan det på visse vilkår framstå som metodisk forsvarlig å innsnevre tilfanget av instanser man henvender seg til. Dersom det samlede antallet bostedsløse som er synlige for en gitt type instanser er lite, vil ikke en gitt beskrivelse av de bostedsløse som sådan bli svært annerledes enten de er med eller ikke, selv om de i sammensetning skulle være atypiske. Selv om halvparten av de som er kjent for krisesentre skule ha en ellers sjelden egenskap, vil det likevel bare forandre 0,5 % på en samlet fordeling hvis krisesentrene bare representerer 1 prosent av alle observasjoner. Dersom man velger å gå smalere ut i en

jevnlig kartlegging, er det likevel interessant å ha en viss kunnskap om i hvilken retning og omtrent hvor langt man derigjennom forskyver resultatet.

Nye tilfeller

Et interessant spørsmål med tanke på tidlige tiltak for å fange opp problemsituasjoner, er om noen informanter utpreger seg med særlig stor kontakt med nye tilfeller av bostedsløshet.

Tabell 2.21 viser hvordan observasjoner av personer med nytt akutt bostedsløshetsproblem er fordelt mellom ulike typer instanser. Vi ser at kommunenes etater og virksomheter er enda mer sentrale i forhold til denne gruppen enn for andre. Tre av fire observasjoner er gjort av kommunene. Sosialtjenestene står alene for 53 % av observasjonene, og boligtjenestene for ytterligere 15. Utenom kommunene er det psykiatriske instanser og rusinstitusjoner som har den mest omfattende kontakten. Sammenholdt med tabell 2.22 som viser samme fordeling for samtlige observasjoner av bostedsløse, finner vi at særlig psykiatriske instanser har en større andel av observasjonene av nye akutte situasjoner, mens rusinstitusjoner, døgnovernattingssteder og kriminalomsorgen spiller en relativt sett mindre rolle i forhold til de nye enn i forhold til øvrige bostedsløse.

Tabell 2.21: Andel av observasjoner av bostedsløse med et nytt akutt problem etter respondenttype og tilhørighet. Prosent av alle.

	Kommunale	Andre offentlige	Private	Alle
Sosialtjeneste	53	.	.	53
Boligtjeneste	15	.	.	15
Psykiatrisk instans	1	7	0	8
Rusinstitusjon	3	2	3	8
Døgnovernatting	1	.	4	5
Kriminalomsorg	.	3	.	3
Krisesenter	0	.	3	3
Barnevern	2	.	1	2
Frivillig organisasjon	1	.	1	1
Helsetjeneste	0	.	1	1
Politi og rettsvesen	.	1	.	1
Alle	75	13	11	100

Tabell 2.22: Andel av observasjoner etter respondenttype og tilhørighet. Prosent av alle.

	Kommunale	Andre offentlige	Private	Alle
Sosialtjeneste	50	.	.	50
Boligtjeneste	13	.	0	13
Rusinstitusjon	5	2	3	10
Døgnovernatting	2	.	5	7
Kriminalomsorg	.	7	.	7
Psykiatrisk instans	0	7	0	7
Frivillig organisasjon	0	.	2	2
Helsetjeneste	1	.	2	2
Barnevern	1	.	0	1
Krisesenter	0	.	1	1
Politi og rettsvesen	.	0	.	0
Alle	71	16	13	100

3. Kommunale vs. ikke-kommunale observatører

Av i alt 1227 forespurte instanser, er 428 klassifisert som kommunale. Disse står for 2794 av i alt 3909 observasjoner, altså vel 71 % av samtlige. De kommunale respondentene har i gjennomsnitt en svarprosent på 74. Som det fremgår av tabell 3.1 nedenfor, er kommunenes egne etater og virksomheter de antallmessig viktigste og også de som gir det mest pålitelige materialet. Disse adressene er da også i hovedsak valgt ut som relevante på bakgrunn av kommunens egen forståelse av funksjoner og rollefordeling. Henvendelsene til de øvrige offentlige etatene har i større grad vært generelt begrunnet, ut fra kunnskap og resonnementer om at slike instanser ofte vil kunne ha kunnskap om bostedsløse. Disse omfatter først og fremst kriminalomsorg, politi og rettsvesen og psykisk helsevern. Blant private instanser er 197 (vel 60 %) oppgitt som aktuelle av de enkelte kommunene, mens 123 (ca 40 %) kommer fra landsomfattende lister satt opp av oss. Disse siste er ved siden av krisesentrene først og fremst private stiftelser som arbeider med rusomsorg og -rehabilitering.

Tabell 3.1: Kommunale, andre offentlige og private instanser: Brutto antall, svarprosent og fordeling av observasjoner

	Antall instanser	Svarprosent	Antall observasjoner	Andel av observasjoner
Kommunale	428	74	2 794	71 %
Andre offentlige	479	61	624	16 %
Private	320	57	491	13 %
Alle	1 227	65	3 909	100 %

Tabell 3.2 illustrerer hvilket bidrag kommunale, andre offentlige og private instanser gir til opptellingen av bostedsløse i kommuner av ulik størrelse. Vi ser at kommunens egne instanser er dominerende i kommuner av alle størrelser, dog med Trondheim som et påfallende unntak. Mens kommunens egne instanser står for minst tre av fire observasjoner alle andre steder, utgjør kommunens andel mindre enn halvparten i Trondheim. Boligarbeidet i Trondheim har i løpet av de par siste årene vært gjenstand for en omfattende omorganisering. Hansen mfl. (2006) stiller spørsmål om dette kan ha påvirket registreringen av bostedsløse innenfor kommunalforvaltningen. For øvrig ser det ut til at de kommunale instansene spiller relativt større rolle jo mindre kommunene er, mens særlig de private spiller en mindre rolle i små kommuner. Dette synes å understreke inntrykket som er kommentert tidligere av at de små kommunene har et mindre repertoar av instanser å trekke på i arbeidet med bostedsløse (og kanskje også mindre behov for et differensiert tiltaksapparat).

Tabell 3.2 Kommunale og ikke-kommunale aktørers andel av observasjonene, samlet og etter kommuneklasse

	Ukjent kommune	Oslo	Bergen	Trondheim	Stavanger	Over39 000 innb.	10 000 - 39 000 innb.	Inntil10 000 innb.	Alle
Kommunal	2	74	79	49	74	75	79	83	71
Annen offentlig	70	12	5	35	21	17	15	13	16
Privat	28	14	16	15	4	9	6	4	13
Sum	100	100	100	99	99	101	100	100	100
N	194	1229	811	142	191	878	393	71	3909

Overlapping mellom kommune og andre

Ser vi på helheten av kommunenes instanser i forhold til øvrige offentlige og private instanser, ser vi at kommunale virksomheter og organisasjoner hadde observert 74 % av alle de bostedsløse vi fikk kunnskap om. Dette framgår av tabell 3.3. Til sammen 5 % var også registrert av ikke-kommunale instanser. 26 prosent var ikke registrert av noen kommunal instans. Overlappingen mellom ikke-kommunale offentlige instanser og private instanser er svært liten, mindre enn 0,5 % av det samlede antallet observerte bostedsløse.

Tabell 3.3: Andel av personene som er observert av kommunale og andre instanser. Prosent av alle.

	Sett av kommunale	Ikke sett av kommunale	Alle
Ikke sett av andre enn kommunale	69	0	69
Sett av andre offentlige	2	15	17
Sett både av andre offentlige og private	0	0	0
Sett av private	3	10	13
Alle	74	26	100

Hvem blir ikke sett av kommunene?

I og med kommunens og de kommunale virksomhetenes sentrale plass i arbeidet med bostedsløse, er den gruppen som ikke er observert av kommunale instanser interessant i seg selv. Skiller den seg fra dem kommunen selv har kontakt med, og i så fall på hvilken måte?

Innenfor de kommunene som er omfattet av undersøkelsen (der kommunen altså er bedt om å registrere bostedsløse) har kommunale instanser rapportert om 2620 bostedsløse. I tillegg har vi fått informasjon om ytterligere 707 bostedsløse i disse kommuene, som kommunene selv må antas ikke å kjenne til. Tabell 3.4 sammenlikner disse to gruppene med hensyn til noen sentrale indikatorer. På enkelte spørsmål kan være forholdsvis store forskjeller i andelen ”Vet ikke”-svar. Tallene i tabell 3.4 er derfor beregnet som andeler etter at ubesvarte og ”Vet ikke”-svar er tatt ut.

Tabell 3.4 Utvalgte trekk ved bostedsløse i utvalgskommunene som ikke er observert av kommunale instanser, sammenliknet med dem som *er* observert av kommunale instanser. ”Vet ikke” og ubesvarte er holdt utenfor.

	Ikke observert av kommunen	Observert av kommunen	Alle
Samlet antall	707	2620	3327
Andel av alle	21 %	79 %	100 %
Kjønn og fødested			
Andel kvinner	29 %	24 %	25 %
Andel født utenfor Vest-Europa/Nord-Amerika	12 %	19 %	18 %

(Tabellen fortsetter på neste side)

	Ikke observert av kommunen	Observert av kommunen	Alle
Sivilstand og familieforhold			
Andel gifte / samboende eller tidligere gifte / samboende	30 %		
Andel med mindreårige barn	29 %	33 %	
Andel av disse med daglig eller delt omsorg eller samværsrett	59 %	66 %	65 %
Utdannelse og inntekt			
Andel uten utdannelse ut over grunnskole	64 %	69 %	67 %
Andel med attføring, rehabiliteringspenger eller pensjon som viktigste inntektskilde	45 %	30 %	33 %
Andel med sosialbidrag som viktigste inntektskilde	44 %	55 %	53 %
Oppholdsformer			
Andel i døgnovernatting	30 %	28 %	28 %
Andel som bor midlertidig hos bekjente, venner, slekt	17 %	47 %	41 %
Andel i institusjon / fengsel / under kriminalomsorg	48 %	18 %	25 %
Varighet av bostedsløsheten			
Andel med bostedsløshet som en tibakevendende situasjon	47 %	41 %	42 %
Utkastelser			
Andel som er kastet ut av bolig siste 6 mnd.	30 %	28 %	29 %
Rusmisbruk og helseforhold			
Andel som er avhengig av rusmidler	76 %	72 %	73 %
Andel med kjent eller synlig psykisk sykdom	59 %	50 %	52 %
Andel med kroppslig sykdom eller funksjonshemming	23 %	21 %	21 %
Utskriving og løslatelse			
Andel utskrevet fra institusjon eller løslatt fra soning siste 6 mnd.	35 %	28 %	29 %

Mens tabell 3.3 viser fordelingen mellom offentlige og private observatører i hele det innsamlede materialet, tar vi i tabell 3.4 bare for oss bostedsløse som hører til i kommuner som deltok i kartleggingen. Siden kommunene som ikke ble valgt ut til kartleggingen jo ikke ble spurt, vet vi ikke i hvilken grad de som hører til i disse kommunene er kjent for hjemkommunen. I alt 195 personer som i hovedsak er observert av instanser i kriminalomsorgen, psykiatriske instanser og rusinstitusjoner og er av denne grunn holdt utenfor i denne sammenlikningen.

Vi ser av tabellen at det er en høyere andel kvinner og en lavere andel ikke-vestlige blant dem kommunene ikke kjenner til. Det er små forskjeller med hensyn til om de er eller har vært gift eller samboende. Det kan synes som om noe færre har barn, og at de som har barn i noe mindre utstrekning enn dem kommunene kjenner til har omsorgsansvar eller samværsrett.

De som ikke er kjent for kommunene har i noe større grad enn de øvrige utdannelse ut over grunnskolen. De har i betydelig større omfang attføring, rehabiliteringspenger eller pensjon som viktigste inntekt, mens sosialhjelp spiller en tilsvarende mindre rolle. Dette synes ikke urimelig, i og med at tildeling av sosialhjelp nettopp gir kommunen et innblikk i vedkommendes situasjon som normalt også vil avdekke bostedsløshet. Men også blant dem som tilsynelatende ikke er ansett som bostedsløse av egen kommune, har 44 % angivelig sosialhjelp som viktigste inntektskilde.

Som tidligere diskutert er rusinstitusjoner, psykiatriske instanser og instanser i kriminalomsorgen de viktigste ikke-kommunale informantene. Vi ser da også at en betydelig andel (48 %) av dem som ikke er tatt med av kommunale instanser oppholder seg i fengsel eller institusjoner. Videre er andelen rusmisbrukere og andelen med psykisk sykdom noe høyere blant dem som ikke er kjent for kommunene enn blant dem som er det. Vi finner også en noe høyere andel som nylig er løslatt eller utskrevet fra institusjon.

4. Bostedsløse som har kontakt med flere instanser

Som nevnt var omkring 11 % av de bostedsløse vi fikk informasjoner om i siste kartlegging, kjent for minst to ulike instanser. Som oftest – i 5 av 6 tilfelle – var da minst en av instansene en sosialtjeneste. I tilfelle der sosialtjenesten ikke var inne i bildet, var den ene av observatørene ofte en boligtjeneste (6%) eller en helsetjeneste (5 %).

I det samlede materialet fra kartleggingene av bostedsløse er det en betydelig andel ”Vet ikke”-svar på de fleste variable. Der flere observasjoner gjelder samme person har vi systematisk valgt bort dette alternativet, dersom det har vært foreligget spesifikk informasjon fra et av de aktuelle skjemaene. Dermed er andelen ”vet ikke” gjennomgående betydelig lavere for disse personene. For å kunne vurdere om de som er observert flere ganger skiller seg fra de øvrige, må vi derfor se på fordelingene når ubesvart eller ”Vet ikke”-svar er holdt utenfor.

Tabell 4.1 Utvalgte trekk ved bostedsløse som er observert av flere instanser, i 4 kommunegrupper og samlet. Tall fra uvektede fordelinger for samtlige bostedsløse er tatt med i kolonnen lengst til høyre til sammenlikning. ”Vet ikke” og ubesvarte er holdt utenfor.

	Oslo	Bergen, Trondheim, Stavanger	Andre kommuner over 39000 innb.	Kommuner under 39 000 innb.	Alle som er observert av flere	Alle bosteds-løse (uvektet)
Antall observerte bostedsløse	1107	1025	775	434		3341
Antall observert flere ganger	118	113	92	29	352	
Andel som er observert flere ganger	11 %	11 %	12 %	7 %	11 %	

(Tabellen fortsetter på neste side)

	Oslo	Bergen, Trondheim, Stavanger	Andre kommuner over 39000 innb.	Kommuner under 39 000 innb.	Alle som er observert av flere	Alle bosteds-løse (uvektet)
Kjønn og fødested						
Andel gifte / samboende eller tidligere gifte / samboende	17 %	23 %	24 %	10 %	20 %	27 %
Andel med mindreårige barn	26 %	29 %	36 %	52 %	32 %	32 %
Andel av disse med daglig eller delt omsorg eller samværsrett	54 %	61 %	55 %	53 %	56 %	64 %
Utdannelse og inntekt						
Andel uten utdannelse ut over grunnskole	81 %	75 %	78 %	88 %	79 %	68 %
Andel med sosialbidrag som viktigste inntektskilde	72 %	55 %	55 %	34 %	59 %	53 %
Oppholdsformer						
Andel i døgnovernatting	44 %	50 %	39 %	28 %	43 %	28 %
Andel som bor midlertidig hos bekjente, venner, slekt	21 %	19 %	32 %	34 %	24 %	41 %
Andel i institusjon / fengsel / under kriminalomsorg	27 %	24 %	26 %	38 %	27 %	25 %
Varighet av bostedsløsheten						
Andel med bostedsløshet som en tibakevendende situasjon	61 %	43 %	55 %	59 %	54 %	42 %
Utkastelser						
Andel som er kastet ut av bolig siste 6 mnd.	18 %	23 %	36 %	21 %	25 %	28 %
Rusmisbruk og helseforhold						
Andel som er avhengig av rusmidler	89 %	79 %	90 %	90 %	86 %	73 %
Andel med kjent eller synlig psykisk sykdom	47 %	50 %	61 %	50 %	52 %	52 %
Andel med kroppslig sykdom eller funksjonshemming	37 %	21 %	20 %	17 %	26 %	21 %
Utskriving og løslatelse						
Andel utskrevet fra institusjon eller løslatt fra soning siste 6 mnd.	36 %	30 %	43 %	48 %	37 %	29 %

Av tabell 4.1 ser vi at de som er observert av flere har en noe hyppigere forekomst av en del trekk som kan sies å beskrive ”tunge” grupper bostedsløse. Således har 54 % av dem som er observert flere ganger angivelig en lang historie av bostedsløshet, mens den tilsvarende andelen er 42 % blant alle dem vi har et spesifikt svar for i hele materialet. 86 % av dem som er observert av flere er oppgitt å være avhengige av rusmidler, utenom ubesvart og ”Vet ikke” gjelder det samme for 73 % av alle de observerte bostedsløse. Videre er 44 % av de bosteds-løse som er observert av flere oppgitt å befinne seg i en eller annen form for døgnovernatting,

i hele materialet er det tilsvarende tallet 28 %. Motsatt bor bare 24 % midlertidig hos bekjente, venner eller slekt, mens andelen er 41 % i det samlede materialet.

Når vi ser bort fra ”Vet ikke”-svarene, finner vi en andel på 79 % som har bare grunnskole blant dem som er observert av flere, mens den tilsvarende andelen er 68 % blant alle observasjonene. Andelen som har sosialhjelp som viktigste inntektskilde er også noe forhøyet; 59 % mot 53 % for de observerte bostedsløse sett under ett. Det er også flere blant dem som er observert av flere som nylig er skrevet ut fra institusjoner eller løslatt fra soning. Dette siste kan tenkes å komme av at institusjons- eller fengselsopphold i en del tilfeller utløser en senere oppfølging eller oppmerksomhet i hjelpeapparatet (helst ved sosialkontoret). Samtidig så vi tidligere at en del institusjoner hadde kunnskap om særlig mange som var utskrevet eller løslatt fra samme type institusjon. Det er heller ikke urimelig å tenke seg at lang karriere som bostedsløs og tilleggsbelastninger som rusmisbruk og helseproblemer samvarierer med bredere kontakt med hjelpeapparatet, ut fra at kontakten kan opparbeides over tid, og at særskilte problemer gir grunnlag for kontakt med bestemte instanser. Dette kan forklare at vi ser flere med langvarig eller gjentakende bostedsløshet og flere med rusmisbruk blant dem som er observert av flere. Imidlertid finner ingen tilsvarende overhyppighet av verken psykiske eller fysiske plager, slik man kunne ventet.

Det er også verd å merke seg at beskrivelsen av de bostedsløse observert av flere varierer på noen punkter ganske mye fra kommunegruppe til kommunegruppe. Tabell 4.1 skiller mellom Oslo, de øvrige storbyene, andre kommuner over 39 000 innbyggere, og kommuner under 39 000 innbyggere. Skillene er delvis valgt for å få et rimelig antall observasjoner i hver gruppe, samtidig som vi differensierer så langt det lar seg gjøre.

Ser vi på andelen med bostedsløshet som en tilbakevendende situasjon, er den forhøyet i alle kommunegrupper unntatt Bergen, Trondheim og Stavanger. Disse byene skiller seg likevel ikke ut på noen slik måte når vi ser på samtlige bostedsløse. Det viser seg også at den forhøyede andelen med sosialhjelp som hovedinntektskilde først og fremst opptrer i Oslo. Hele 72 % av dem som er observert av flere i Oslo har sosialhjelp som viktigste inntektskilde. I de minste kommunene er andelen blant dem som er observert av flere derimot nede i 34 %, som er betydelig lavere enn om vi ser på alle bostedløse under ett. I de andre kommunegruppene er denne andelen omtrent som i helheten av materialet. Hvis vi sammenlikner alle bostedsløse i Oslo med alle bostedsløse i kommuner under 39 000 innbyggere, finner vi at andelen med sosialhjelp som viktigste inntekt er høyere i Oslo, men forskjellen er ikke på langt nær så dramatisk som for den delen som er observert av flere. De andre tendensene som er beskrevet ovenfor består imidlertid også når vi ser på hver enkelt av kommunegruppene.

Hvilke institusjonstyper har overlappende observasjoner?

Alt i alt gjelder 19 % av observasjonene personer som er kjent av flere, tilsvarende ca. 11 % av det samlede antall bostedsløse. Tabell 4.2 viser at det varierer betydelig mellom ulike typer institusjoner i hvilken grad de bostedsløse de har opplysninger om også er kjent for andre.

Med ett unntak – kommunale lavterskeltilbud - deler imidlertid ingen av instanstypene så mange som halvparten av sine observasjoner med andre. Høyest andel overlappende observasjoner har helsetjenester med en samlet andel på 45 % og døgnovernattingssteder med 35, mens bare 8 % av de bostedsløse som krisesentrene kjenner til også er kjent for andre. Om lag en av fire som er beskrevet av rusinstitusjoner er også beskrevet av andre, mens andelen er ca.

14 % blant dem som er kjent for psykiatriske instanser, og enda litt lavere innenfor kriminalomsorgen.

Tabell 4.2 Andel av observasjonene som er overlappet av andre, for ulike instanser gruppert etter type og hvorvidt de er kommunale, offentlige for øvrig eller private. Celler der det foreligger mindre enn 10 observasjoner er markert med *.

Type instans	Kommunale	Andre offentlige	Private	Alle
Barnevern	10 %		*	10 %
Boligtjeneste	17 %		*	17 %
Lavterskeltilbud og frivillige organisasjoner	53 %		20 %	27 %
Døgnovernatting	36 %		34 %	35 %
Helsetjeneste	36 %		48 %	45 %
Kriminalomsorg		13 %		13 %
Krisesenter	*		9 %	8 %
Politi og rettsvesen		18 %		18 %
Psykiatrisk instans	41 %	13 %	*	14 %
Rusinstitusjon	26 %	30 %	21 %	25 %
Sosialtjeneste	16 %			16 %
Alle	18 %	15 %	29 %	19 %

Det er ikke noen sterke og iøynefallende mønstre i hvilke instanser som har kontakt med samme personer. Imidlertid framgår det av tabell 3.3 at 5 % av alle de bostedsløse vi fikk kunnskap om ble observert av både en kommunal og en ikke-kommunal instans. Dette utgjør omtrent halvparten av tilfellene av overlappende observasjoner. De fleste av de øvrige er mellom ulike kommunale instanser.

Avvik mellom ulike observasjoner av samme person

I de tilfellene samme person er beskrevet av flere ulike observatører, har vi en mulighet til å kontrollere i hvilken grad de ulike oppgavene stemmer overens.

Tabell 4.3 viser for hver type instanser hvor stor andel av enkeltopplysningene herfra som *ikke* er lagt til grunn i analysene. En enkeltopplysning er i denne sammenhengen svar på ett spørsmål i skjemaet for én observasjon. Grunnlaget for tabellen er alle enkeltopplysninger som gjelder personer som er observert av flere, siden det er disse vi har kunnet sammenholde med opplysninger fra andre kilder. At noen av disse enkeltopplysningene ikke er lagt til grunn i analysene, betyr at opplysningene avviker fra det en annen respondent har oppgitt om samme person, samtidig som vi har gitt den andre respondenten prioritet i forhold til det aktuelle spørsmålet. Respondentene er prioritert slik at fengsler antas å vite best om noen sitter i fengsel, psykiatriske institusjoner vet bedre enn andre om noen har psykiske problemer, og helsetjenester er særlig kvalifisert for å bedømme fysisk sykdom eller funksjonshemming. For øvrig får opplysninger fra sosialtjenester prioritet framfor andre. Et spesifikt svar blir alltid foretrukket framfor ”Vet ikke” eller ubesvart. (Hansen m.fl. 2006, s. 20). Det er bare i ytterst få tilfelle mer enn to observasjoner av samme person. Dermed er det ikke noe grunnlag for eksempelvis å velge det svaret vi har fått flest ganger.

I tabell 4.3 har vi ikke regnet med ”Vet ikke”-svar og manglende svar som ikke er tatt hensyn til fordi en annen respondent har ment seg å kunne gi en spesifikk opplysning. Vi ser at andelen svar som ikke er tatt hensyn til, varierer mellom 15 og 20 prosent for de fleste

gruppene respondenter. Opplysningene fra døgnovernattingssteder er i størst grad satt til side (35 % av alle gitte enkeltopplysninger), mens opplysninger gitt fra sosialtjenestene er fraveket i bare 13 % av tilfellene. Dette siste følger langt på veg av den prioriteringen av overlappende svar som er beskrevet ovenfor.

Tabell 4.3 Andel av oppgitte enkeltopplysninger som er satt til side på grunn av opplysninger fra andre, for ulike instanser gruppert etter type og hvorvidt de er kommunale, offentlige for øvrig eller private. Prosent. Tall i hakeparentes bygger på mindre enn 10 skjema.

	Kommunale	Andre offentlige	Private	Alle
Sosialtjeneste	13 %			13 %
Barnevern	[18 %]		[21 %]	[19 %]
Rusinstitusjon	26 %	18 %	30 %	25 %
Krisesenter			[26 %]	[26 %]
Lavterskeltilbud og frivillige organisasjoner	[23 %]		28 %	26 %
Politi og rettsvesen		[28 %]		[28 %]
Psykiatrisk instans	[36 %]	28 %	[25 %]	29 %
Kriminalomsorg		30 %		30 %
Boligtjeneste	32 %		[20 %]	32 %
Helsetjeneste	[34 %]		32 %	33 %
Døgnovernatting	32 %		36 %	35 %
Alle	19 %	27 %	33 %	25 %

Gjennomsnittlig er 25 % av opplysningene satt til side der vi har flere observasjoner av samme person. Dette synes å indikere at de ulike informantene i forholdsvis stor grad sitter med motstridende forståelser av hva som er de bostedsløse personenes situasjon. Et stykke på veg følger dette av måten informasjonene er samlet inn på, ved at de samles inn ut fra hva institusjonene og etatene har notert eller mener å vite, uten at opplysningene først forutsettes ajourført eller verifisert. Til en viss grad kan motstrid skyldes at ulike observatørers kunnskap stammer fra ulike tidspunkter. Likevel indikerer det store avviket mellom opplysninger fra ulike instanser, akkurat som den store andelen ”vet ikke”-svar, at informantenes kunnskap generelt er usikker.

Spørsmål som gis motstridende svar

Det kan være av en viss interesse å se hvilke opplysninger de ulike observatørene er enige om, og hvor vi får ulike opplysninger avhengig av hvem vi spør. Dette er vist i tabell 4.4. Vi hadde 352 personer som ble observert flere ganger, gjennom til sammen 755 skjemaer. Tabellen angir for hvert enkelt spørsmål i hvor stor andel av de 755 skjemaene svaret avviker fra det svaret vi har valgt å holde oss til for angjeldende person. ”Direkte motstridende opplysninger” betyr at det er avgitt et annet svar enn ”Vet ikke” som ikke stemmer overens med det vi har lagt til grunn. ”Utfyllende opplysninger” viser i hvor stor andel av skjemaene spørsmålet er ubesvart eller besvart med ”Vet ikke” samtidig som det foreligger et spesifikt svar for denne personen fra en annen respondent.

Som vi ser er det størst motstrid når det gjelder oppholdssted. For de bostedsløse som er observert flere ganger er 22 % av de svarene som er gitt på dette spørsmålet, positivt avvikende fra det svaret vi valgte å holde oss til. Også når det gjelder bostedsløshetens varighet er det mange motsigelser, 19 % av svarene avviker her fra det alternativet vi har valgt.

Tabell 4.4 Andel av mulige svar som gir motstridende, utfyllende og sammenfallende opplysninger for ulike variable

	Andel med direkte motstridende opplysninger	Andel med utfyllende opplysninger	Andel sammen-fallende opplysninger	Sum
Nåværende oppholdsform	22 %	3 %	75 %	100 %
Lang historie med bostedsløshet	19 %	10 %	72 %	101 %
Viktigste inntektskilde	12 %	6 %	83 %	101 %
Utskrevet fra institusjon siste 6 mnd.	12 %	16 %	72 %	100 %
Dominerende type rusmiddel	10 %	9 %	81 %	100 %
Sivilstatus	8 %	8 %	84 %	100 %
Kroppslig sykdom eller funksjonshemning	7 %	21 %	72 %	101 %
Kjent eller synlig psykisk sykdom	7 %	20 %	73 %	100 %
Kastet ut av bolig siste 6 mnd.	6 %	18 %	76 %	100 %
Har klienten mindreårige barn	5 %	12 %	72 %	99 %
Klientens utdannelse	5 %	26 %	69 %	100 %
Bostedsløshet følge av utkastelse	4 %	24 %	73 %	101 %
Omsorg el. samværsrett med mindreårige barn	3 %	20 %	77 %	100 %
Avhengig av rusmidler	3 %	7 %	91 %	101 %
Fødeland	3 %	1 %	97 %	101 %
Kjønn	0 %	0 %	100 %	100 %

Utfyllende opplysninger forekommer særlig ofte når det gjelder utdannelse, der 26 % av svarene for dem som var observert av flere var uoppgitt eller ”Vet ikke” samtidig som andre observatører mente å ha spesifikk kunnskap om vedkommende. Det samme var tilfelle for 24 % av svarene på om bostedsløsheten skyldtes utkastelse, og på ca. 20% av svarene om kroppslig og psykisk sykdom. Kjønn, fødeland og rusavhengighet eller ikke er imidlertid rimelig pålitelige opplysninger. I over 90 % av tilfellene er det gitt sammenfallende opplysninger om dette. Det laveste sammenfallet finner vi i forhold til utdannelse.

Det at ulike respondenter gir ulike svar på samme spørsmål behøver ikke under alle omstendigheter å bety at den ene tar feil. For det ene betyr ”motstridende opplysninger” i denne sammenheng at det er valgt ulike kategorier i spørreskjemaet. Dette kan i noen tilfelle skrive seg fra relativt marginale ulikheter i vurderingen av situasjonen. For det andre spesifiserer kartleggingen at respondentene skal registrerte alle bostedsløse de vet om eller har kontakt med i én bestemt uke. Når det gjelder de mer situasjonspregede spørsmålene, som hvor vedkommende oppholder seg eller om vedkommende er utskrevet fra institusjon, kan det i og for seg godt tenkes at ett svar kan være korrekt på en mandag, mens situasjonen er en annen fredag i den samme uken. Dermed kan motstrid i de gitte opplysningene også et stykke på vei tolkes som et uttrykk for det ustabile og flyktige i de bostedsløses situasjon. Når det derimot gjelder ”permanente” trekk som alder, utdannelse og hvorvidt vedkommende har barn, må det likevel i første rekke være et spørsmål om hvor god kunnskap informantene har.

5. Litteratur

Hansen, Thorbjørn, Arne Holm og Steinar Østerby (2004) *Bostedsløse i Norge 2003 – en kartlegging.* Prosjektrapport 371. Norges byggforskningsinstitutt

Hansen, Thorbjørn, Evelyn Dyb og Steinar Østerby (2006) *Bostedsløse i Norge 2005 – en kartlegging.* Prosjektrapport 403. Norges byggforskningsinstitutt

Ulfrstad, Lars-Marius (1997) *Bostedsløshet i Norge. Kartlegging av bostedsløse i kontakt med hjelpeapparatet*. Prosjektrapport 216. Norges byggforskningsinstitutt.